

# SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

## Grof Černin odstopil.

Naš zunanji minister grof Černin je v nedeljo, dne 14. aprila, odstopil. V naši državi se je oddahnil vsakdo, kdor ne trobi v vsenemški in madžarski rog. Grof Černin, v katerega so mnogi ob njegovem nastopu stavili velike nade, da bo vodil zunanjo politiko Avstro-Ogrske v splošno zadovoljnost vseh narodov, je zadnji čas presedlal in se z vsem srcem zapisal Nemcem in Madžarom. Prusom in njenim znanim vojnim ciljem. Mož je pozabil, da je naša država država narodov, ne pa pokrajina, v kateri sedita ob polni skledi samo Nemec in Madžar.

Že pri mirovnih pogajanjih v Brestu-Litovskem je pokazal grof Černin, da ni mož na svojem mestu. Odklonil je, da bi imeli pri sklepanju mirovnih pogodb besedo tudi narodni zastopniki državnega zbora. Že tedaj je završelo med vsemi nemškimi narodi. Dandanes, ko morajo narodi, posebno Slovani, toliko žrtvovati na krvi in premoženju za brambo države, pač ne gre, da bi sklepali mirovne pogodbe samo modrokrvi plemenitaši in generali, ampak mora imeti tudi ljudstvo in sicer vsak narod pravico, da sozgovori in odločuje, ko se gre za mir. A grof Černin je dal Nemcem in Madžarom besedo, da ne bo pripustil Slovanov — ljudskih zastopnikov k mirovnim pogajanjem in pri tem je tudi ostalo.

Ko se je sklepal mir z Ukrajino, je grof Černin hudo razžalil Poljake. Priklonil je poljsko okrožje Holm k Ukrajini. S tem je po nepotrebnem razburil Poljake in povzročil, da je nastala med Poljaki vseh dežel velika nevolja. Cesar Karel je moral v zeti zadevo sam v roke in je obljubil Poljakom, da bo popravil, kar je pokvaril Černin.

Grof Černin je bil sprva, vsaj tako je govoril, velik zagovornik sporazumnega mira in se je celo javno večkrat izrekel proti priklonitvi tujega ozemlja ali pridobitvam (aneksijam). A v družbi nemških državnikov in generalov je zavrzel to načelo in je po-

stal pristaš takozvanega „nemškega mira“, po katerem se mora voditi vojna tako dolgo, dokler se ne uresničijo vsi vojni cilji Nemčije.

Dne 2. aprila t. l. pa je napravil grof Černin svojo največjo politično nerodnost, ko je pred dunajskimi mestnimi očeti hvalil na vse pretege Nemce in Madžare kot naroda, ki sta po Černinovem mnenju največ storila za obrambo in ohranitev države. Grdo in strastno pa je napadel Čehe in ostale Slované. Vsled tega je nastal med Čehi in vsemi nemškimi in nemadžarskimi narodi silen vihar proti Černinu. Slovani, ki smo v tej vojski žrtvovali vse, kar smo imeli za Avstrijo, si ne damo dopasti, da bi kak zunanji minister nas zapostavljal, nas sramotil z veleizdajali in nezanesljivci. Na tisoče najboljših slovanskih sinov je storilo smrt v prvih vrstah za Avstrijo, na tisoč je žrtvovalo svoje zdravje v borbi za domovino, nešteto naših družin je zgubilo svoje očete, brate, sinove itd. In v zahvalo zato pride ta nemški grof in nas napade s tako ostudnimi trditvami. Jasno je bilo, da je po tem svojem govoru postal grof Černin nemogoč kot zunanji minister.

A venec Černinovitih političnih nerodnosti, ali bolje rečeno: neumnosti, še s tem ni gotov. Grof Černin je napravil svojo nerodno roko celo osebo našega ljubljeneega cesarja v vrtinec zunanje politične zmešnjave. V svojem dunajskem govoru je omenjal grof Černin, da je bila Avstrija lansko leto v tajnih pogajanjih s Francijo. Naš miroljubni cesar, ko je videl, da je mogoče doseči mir le, če se mirno spogovorimo tudi s Francijo in Anglijo, je baše pisal svojemu svaku (bratu cesarice Zite) princu Sikstu Burbonskemu pismo, v katerem pravi, da bi podpiral upravičene zahteve Francije po Alžaciji in Loreni.

Princ Sikst bi naj bil vsebino tega pisma sporočil francoski vladi. Cesar Karel je napravil ta korak iz goreče želje po miru, da se konča klanje narediv. A grof Černin pa je, kakor se je sedaj izkazalo, celo stvar po svoje zasukal (glej naslednji članek „Grof Černin in cesarjevo pismo“) in je tako spravil celo osebo našega vladarja v neljub položaj. Kar obstoji Avstrija, še nismo imeli tako nerodnega državnika, ki bi s svojim nepremišljenim govorom svoji domovini in vladarju samemu napravil toliko neprilik.

Ko so se zbirali črni oblaki nad Černinovo glavo, se je on nahajal v Bukarešti, kjer se vedno varno mirovno pogodbo z Rumunijo. Brzjavno je bil pozvan na Dunaj in — moral je odstopiti.

Nemci silno jadicujejo za njim. Černin je bil tisti, ki je delal na to, da gre Avstrija čez drn in strn z Nemčijo in da se vojskuje ob njeni strani do skrajnosti, četudi pogine na fronti še na to in stotisoče najboljših mož in mladeničev in če se tudi v zaledju vsled pomanjkanja in trpljenja uničujejo ljudstva in narodi. Za nemštvo je gorel, za nemštvo je padel. Černin je hotel, da sklene Avstrija nekako večno zvezo z Nemčijo, da tako izgubi svojo neodvisnost in to samo radi tega, da bi Nemci in Madžari imeli vedno nadoblast nad Slovani.

Mi Jugoslovani ne bomo pretakali solz za nesrečnim Černinom. On je bil tisti, ki je nasprojeval našo samostojnost, ki je zaviral delo za vsem narodom pravično preuredbo Avstrije; grof Černin je dal s svojim dunajskim govorom Nemcem in nemčurjem v naših krajih kotajžo, da so n. pr. prišli na shod v St. Janž, da pobijejo Slovence in preprečijo naša zborovanja. Černin je ajunažil naško in odpadniško sodrgo, da se pripravljajo po spodnjestajerskih mestih na napade na Slovence.

Černin je moral iti. A mi Jugoslovani smo

## LISTEK

### Iz usmiljenja...

(Januš Golec.)

(Konec.)

Razkladala mi je s ponosom, da je vzljubila tega nadporočnika še pred vojno, ko je bil zdrav. Še le v vojni je oslepel na obe oči. Kam pač hode sedaj kot slepec in sam? Ona posedla izdatno premoženje, ki bode lahko preživljalo oba. Ob koncu te povesti je še dodjala, da sta si z ženinom v sorodu in bode treba za poroko škofovega spregleda.

Prijel sem za pero in začel zapisovati potrebne podatke. Kot bi mi odtrgal trenutno ledeni obroč od srca, sem se vzradostil, ker mi je odgovarjal tudi še slepi ženin na stavljena vprašanja. Njegova izpoved se je glasila skromno tiho, proseče, milo in boječe, kakor pač govorijo navadno oni, ki so prisiljeni stopiti na stopnjo beraštva. Pri slovesu sem še obljubil zaročencema, da jih pospremim drugega dne sam na ordinarijat po dovoljenje radi sorodstva.

Ženin slepec je tlesnil v poslovni pozdrav s petama, nevesta ga ni prišla ljubeče za roko, ampak ga je porivala v hrbet skozi duri kot pri vstopu. Čuden par, sem menil, ko sta odšla.

Doslej sem zapisoval v poročno knjigo samo le žive ljudi, ta bi naj bil torej prvi vojni mrlič, ki želi živeti brez oči, dokler ga ne prikrije javnosti črna odeja zemlje. Da, za časa vojne se dogajajo in dogravajo neverjetni slučajji na fronti in doma.

Drugega predpoldne je pridrdral po ulicnem tlaku voz in se ustavil pred hišo naše pisarne. Pozval me je naš sluga:

„Nevesta od včeraj me prosi v voz!“

Šel sem in se poklonil v kočiji sedeči dami, ki se je pripeljala po mene sama brez ženina. Moral pa sem prisesti kljub oporekanju na njeno desno stran. Peljala sva se, molčal sem, ker sem večkrat zares kolovratno štorast v neznan ženski družbi. Molk je prekinila gospica s pritajenim:

„Torej se bova vendar poročila.“

Priklonil sem malomarno tem besedam. Nevesta je začela in nadaljevala razpravo o njeni preveliki žrtvi, v katero jo sili ta zakonska vez z dosmrtnim slepcem. Zaupala mi je, da se je njena nekdanja ljubezen do ženina vsled njegove oslepelosti razblinila, izpuhtela v le še — usmiljenje. Kdo bi pač ljubil slepca? Človek oropan žara luči se nam samo nemerno usmili in nič drugega.

Pri tej razpravi o pretvorbi ljubezni v usmiljenje je postala spremiljevalka živahno razgreta. Govorila ni samo z besedo, še z rokami. Pri tem robnem kriljenju je začela nehoti z desnico ob moji levo. Ta dotik jo je presunil kot bi bila zadela z roko ob gnusno kačo, vzkliknila je:

„Moj Bog! Tudi vi imate železno roko?“

Pokinil sem in se odmaknil v desni kot kočije. Nevesta je obmolknila, podprla mlado glavo z levo, zroč v poulični promet. Nisem je motil pri teh poletih z očmi: v duši se mi je porodilo trenutno dosega neokušeno spoznanje: Tudi ti uživaš po vzoru slepeca-ženina samo le — usmiljenje. Da, da, — vojak-invalid je berač, kateri se opira v javnosti pri

srečanju ob palico sočutja, a malokdaj, menda skoro nikdar ne ob najtrdnjejši podporo človeškega srca ob — ljubezen. Pa vendar bi bil rad vsakdo ljubljen, le invalid bi naj požiral zadnje kaplice iz kečha ljubezni — usmiljenje.

Kako bridko me je oplazilo to spoznanje, do katerega sem se povzpelo po resni ženitve oslepelega nadporočnika. Sem opazova, že poprej te smunjeno lava oče invalidne postave, ki so se prikazovale navadno le na samotnih krajih, blodeč same k tlom z ročih obrazov. Prekosili so me ti nedolžni nesrečniki v spoznanju: Vojni invalid, tavaj in se plazi, opiraje se na beraško palico usmiljenja, ne pa — ljub-zni!

Pri ordinarijatu sva opravila z nevesto kmalu zadevo spregleda, vračal sem se na vozu sam v pisarno.

Onega dne po tem novem spoznanju sem zapisoval mrlič v debelo knjigo smrti z zavistjo, češ: Prestali ste. Preselili ste se iz objema te svetno minljive ljubavi, ki se pretvarja v usmiljenje, v naročje večne, nespremenljive — božje ljubezni.

Zatonilo je nekaj dni po tej moji vožnji v družbi usmiljene neveste. Zopet je zacingljal zvonec na vežinih durih, sledili so temu brunenju bron negotovo drsajoči koraki slepeca. To počasno tavanje po hodniku me je dirnilo v srce, mi privabilo v spomin celo ledeno mrzlo poljano invalidnega usmiljenja. — Vrata so se odprla, na pragu se je pojavila postara gospa, vodeč za roko slepca — nadporočnika. — Stopivša v sobo, mu je odvzela kapo, ga posadila na ponujeni stol in se mi predstavila kot slepečeva mati.

ne estali. Nam Slovanom je kopal jamo, v katero sedaj sam padel.

## Grof Cernin in cesarjevo pismo.

Avstrija in Francija.

Ze zadnji smo poročali, da je rekel naš zunanji minister grof Cernin odposlanstvu dunajskega občinskega svetovalstva med drugim tudi to, da ga je francoski ministrski predsednik Klemanso nekoliko pred sedanjo ofenzivo na zapadu vprašal po zaupniku, ali je naša vlada pri volji za mirovna pogajanja ter da je nato grof Cernin odgovoril, da samo v tem slučaju, ako se Francija od ove zahtevi po Alzaciji in Loreni in ako se Nemčiji varuje posestno stanje. Objavili smo tudi odgovor Klemansoa grofu Cerninu, v katerem trdi Klemanso nasprotno, da je namreč — grof Cernin vprašal Klemansoa za pogoje, pod katerimi bi bila Francija pripravljena prijeti mirovne razgovore ter da so se nato na željo Avstrije že pričeli razgovori v Švici med grofom Revertero, zaupnikom našega cesarja, in francoskim majorjem generalnega štaba Armandom. Diplomatični boj med Parizom in Dunajem se je poostiril od dne do dne. Francosko ministrstvo je priobčilo uradno izjavo, kateri pravi, da je avstrijski cesar Karel pritril lastnoročnem pismu na neko visoko osebo meseca s. s. 1917 francoskim zahtevam glede Alzacije in Lorene. To trditve je avstrijska vlada takoj zavrnila in izjavila, da naš cesar ni v nobenem lastnoročnem pismu pritril francoskim zahtevam po Alzaciji in Loreni, ker niso upravičene ter da so trditve francoske vlade zlagane.

Ta odločno izjava avstrijske vlade, oziroma našega zunanjega ministra grofa Cernina, je napravila povsod velik utis in francoski vladi, oziroma Klemansu, ni preostajalo ničesar drugega, nego da to izjavo avstrijske vlade, če je resnična, ali vtakne mirno v žep, ali pa da doprinese dokaze za svojo trditve, da je naš cesar v resnici poslal neki visoki osebi lastnoročno pismo, v katerem bi bil priznal, da se zahteve Francije do Alzacije-Lorene upravičene ter da se hoče za nie potegovati pri svojem zavezniku, nemškemu cesarju. Veliko bolj bi pač bilo, če ti bil naš zunanji minister povedal takoj vse, kar je s tem v zvezi, namesto da se je pustil od Klemansoa potiskati k vedno novim izjavam, obrazložbam in pa razkritjem. Toda tega ni storil, marveč je s počasnim in cincajočim razkrivanjem dejstev, ki ni napravilo nobenega vtisa in tudi ni dostojanstveno, ker je bilo premalo natančna označba dogodkov, dosegel nasprotno od tega, kar je hotel in je vrhutega še tudi povzročil zunanjo krizo ter spravil še celo svojega vladarja v nemalo zadrego.

### Pismo cesarja Karla.

Vrhunec teh zunanje-političnih zmešnjav, katere je povzročil grof Cernin, je pa sedaj uradna izjava Klemansoa z dne 12. aprila, v kateri objavlja besedilo lastnoročnega pisma našega cesarja, ki ga je sporočil princ Sikst Burbonski, svak našega cesarja, dne 31. marca 1917 francoskemu ministrskemu predsedniku Klemansu in ki se glasi:

„Moj ljubi Sikst! Tretje leto te vojne, ki je prineslo srečo toliko žalosti in trpljenja, se bliža svojemu koncu. Vsi narodi moje države so bolj kot kdaj edini v skupni volji braniti nedotaknjenost monarhije tudi za ceno najtežjih žrtv. V skladu s tem delovanja in vsled velikosrčnega sodelovanja vseh narodnosti države se je mogla monarhija že skoro tri leta upirati najtežjim napadom. Nikdo ne bo mogel zantkati vojaških uspehov, ki so jih dosegle moje čete zlasti na balkanskih bojiščih. Francoska je s svoje strani

pokazala odporno silo in junaštvo. Mi vsi občudujemo brez pridržka sijajno hrabrost njene armade in poštinovalnost vsega francoskega naroda. Posebno prijeto mi je videti, da kljub temu, da smo sedaj nasprotniki, ne obstoja nobeno pravo nasprotstvo v naziranju in stremljenju moje države in Francoske, in da sem upravičen upati, da bo moje živahno sočustvo za Francosko v soglasju z onim, ki vladajo po vsem svetu, za vso bodočnost preprečilo obnovitev vojnega stanja, za katero me ne more zadeti nobena odgovornost. V to svrhu in da natančno izrazim resničnost teh čustev, Te prosim, sporoči tajno in neuradno predsedniku francoske republike, da bom z vsemi sredstvi in uporabljajoč ves svoj osebni vpliv podpiral pri mojem zavezniku pravične zadeve in zahteve Francoske z ozirom na Alzacijo-Loreno. Kar se tiče Belgije, se mora obnoviti njena samostojnost. Obdržati mora vse svoje afriške posesti. S tem pa nočem vplivati vnaprej na vprašanje odškodnine, ki jo bo morala dobiti za utrpele izgube. Srbija se bo v svoji samostojnosti obnovila. Kot dokaz za našo dobro voljo smo pripravili, dati ji, kolikor je to upravičeno, naravni dohod do Jadranskega morja, kakor tudi dalekosežne gospodarske prednosti. Kot prvi pogoj, ki se bo moral brezpogojno izpolniti, bo Avstro-Ogrska svojčas zahtevala, da opusti kraljevina Srbija v bodoče vsako zvezo s katerokoli družbo ali skupino, zlasti z Narodno Obrano, ali pa da zatrti taka združenja, ki so naperjena v svojih političnih ciljih na razkroj monarhije. Nadalje je pogoj, da prepreči z vsemi razpoložljivimi sredstvi svoje moči vsako tako politično agitacijo bodisi v Srbiji, bodisi zunaj svojih mej in da prevzame dolžnost to storiti pod jamstvom četverosporazumovih držav. Dogodki v Rusiji me silijo, da si pridržim svoje misli o tem do dneva, ko bo tam postavljena zakonita in končnoveljavna vlada. Razložil sem Ti tako svoje misli ter te bom prosil, da mi sporočiš po razgovoru z obema državama najprej mnenje Francoske in Anglije, da se na ta način pripravijo tla za sporazum, na čigar podlagi bi se mogli uvesti uradni razgovori in bi bilo mogoče priti do zadovoljstva vseh. Upam, da bomo z obeh strani v najkrajšem času napravili konec trpljenju toliko milijonov ljudi in toliko rodbin, ki žive v žalosti in strahu ter Te prosim, da se zanašaš na moje živo in bratsko mišljenje.

### Cernin taj.

Na to francosko uradno objavo je priobčil naš zunanji minister grof Cernin dne 12. aprila sledečo uradno izjavo: „Od francoskega ministrskega predsedstva dne 12. aprila 1918 objavljeno pismo Njegovega c. kr. Velikanstva je potrjeno. Označena „visoka oseba“ ni bilo Njegovo c. kr. Velikanstvo, marveč princ Sikst Burbonski. K besedilu pisma, katero je objavil Klemanso, izjavlja c. kr. ministrstvo za zunanje zadeve na najvišji ukaz, da je pisalo Njegovo c. kr. Velikanstvo svojemu svaku princu Sikstu Burbonskemu spomladi 1917 zgolj osebno, zasebno vismo, ki ni obsegalo nobenega naročila za princa, da naj posreduje pri predsedniku francoske republike ali sicer kje in da naj sporoči posiljena mu sporočila naprej ter povzroči protizjave in jih sprejema. To pismo s. d. h. ni omenilo belgijskega vprašanja ter je obsegalo z ozirom na Alzacijo-Loreno tole točko: Zastavil bi bil ves svoj osebni vpliv v prilog francoskih zahtev po povrnitvi Alzacije-Lorene, če bi bile zahteve pravične. Zahteve pa niso pravične.“

Iz vsega tega se pač jasno razvidi, da se je naš miroljubni cesar, odkar je zasedel prestol Habsburžanov, celo resno trudil za mir, da ga je pa pri tem ovirala nespretna roka njegove zunanje ministrice grofa Cernina, ki je sedaj šel tje, kamor bi že dravno moral iti.

Iz vsega tega se je marsikje domnevalo, da je zavezniško razmerje med našim in nemškim cesarjem zrahljano. Uradna poročila pa zatrjujejo, da sta si

ko, ne oziraje se na poulično življenje. Marsikdo je postal in gledal molče sprehod slepca. Iz mnogih in mnogih ust je vrela in puhtela topla zahvala materinemu srcu.

Iz te slepeve povesti je pognalo tudi v moji duši koprneče hrepenenje po ljubezni, ki prikipava edino le v življenju neusahljivega vrelega materinega srca. Odrekel sem se obilnemu vojaškemu kruhu, zahrepenel po domu v zakatno samotni grabi, katere mi pa hrani ter čuva moj največji zaklad in biser, materino srce.

Pač vsak invalid, kateremu ni oropala vojna še srca, se oklepa z vso še preostalo močjo zadnje razilne bilke v tem morju gorja — doma in mater. Izguba roke, noge, da še celo oči zamore nadomestiti otroku — mati. Hvali ti večni vzor ljubezni, ki si nam podaril materino srce ter ga oblagodaril z nebeskimi vrlinami, ki podžigajo plamen materine ljubezni, da ne ugasne otroku do smrti, ki je začetek večno neskončne ljubezni. Da je pozidan ta slavo-spev materinemu srcu na skalo resnice, nam svedočijo stotisotere izpovedi vojnih invalidov. Te nesrečne žrtve brez rok, nog in oči — kam hrepenje, kje iščejo utec, tolažbe in zabave? Doma, na vedno germkem ognjišču materinega srca. Svet nudi nara invalidom usmiljenje: naše matere pa nam pripenjajo z izgubo telesnih udov in prestane bolečine vedno zlo to kolaino — materine ljubezni!

cesar Karel in cesar Viljem zadnje dni brezjavno zagotavljali neizražane zavezniško zvestobo.

## Ozdravljenje.

Najhujši bolnik je ozdravel, kavalirsko Boga! — Bil je sluh in nem, njegove oči niso gledale, njegove roke so bile lesene, njegove noge so bile hrome, po celem telesu je imel gnulobo, ostudne gobe, želodec je imel pokvarjen, da ni več prebavljaj, tudi kri mu je že bila deloma zastrupljena. Zdaj pa je ozdravel popolnoma.

Kje boste iskali tega bolnika? Ne v daljni, topli Avstraliji, temveč v mrzli Avstriji je. Ča ne poznate?

Ali tisti, ki ozdravi, še pozna, še ve, kak je bil tedaj, ko je bil bolan? Ne dobro. Zato se tudi ti, narod moj, zavedaj zdaj, da si bil bolan, da si bil najhujši bolnik, pa si ozdravel.

Bili smo gluhi, ko je šel glas svobode po Evropi, nismo ga slišali ne leta 1848, ne leta 1867. Leta 1917 pa smo ga slišali. In naše uho poslušaj zdaj te pesem že skoro eno leto, sveto pesem, katero je dal Bog peti vsem ljudem po svojem glasu, namreč po naši vesti:

Pravica — svoboda vsem!

Bili smo nemi. Ko so nas zaničevali, smo molčali. Ko so nas zatirali, smo bili tihi. Ko so nas morili, se nismo oglašili. Naše ustnice so bile stisnjene in naš hrbet upognjen! Zdaj pa smo se oglašili. Naši možje po občinskih zastopih, naše žene po svojih podpisih, so izpregovorili: Cela domovina odzveva enega glasu:

Pravica — svoboda vsem!

Naše oči so bile slepe. Ko je drugim že svetilo solnce svobode, so naše zaprte oči strmele v neviden mlaj nemške teme. Ko so se drugi na soncu gnetli, smo mi prezebali v temnih nočeh sužnosti. Zdaj pa nam je padla tema z oči, naše ozdravljeno oko strmi:

Svetloba našim očem si, Jugoslavija, ti!

Roke so nam v sužnosti olesenele. Pridelovali smo kruh in smo ga dajali gospodom, oni pa so nam vračali kamen. Oni so zapovedovali, mi smo delali. Naš kruh je šel v usta in želodec naših gospodov, mi pa smo garali. Zdaj pa so oživele naše roke. Kar bomo pridelali, bomo za se pridelali, naš kruh bo naš, ker to zahteva:

Pravica — svoboda.

Naše noge so bile hrome. Nikdar nismo stali na njih. Le na gospode smo gledali, kdaj nas bodo vzdignili, povsod smo iskali opore gospodov. Vzdignili so nas toliko, da so nam lahko dali breo. Sedaj pa smo vrgli te berglje od sebe. Naše noge so močne dovolj, da nas nosijo. Stojmo sami, saj nas krepi:

Pravica — svoboda.

Po celem telesu smo bili gobavi. Na naših mehkih posebnih, pa tudi v sredini smo imeli gnile mehurje — nemčurje. Njihov smrad se je širil, njihova gnuloba se je hotela razpasti. Zdaj pa so nas poslali gospode v kopel svetovne vojske. In odpadli so mehurji, ne, postrgali smo jih s svojega telesa. Telo je zdravo, gnili mehurji-nemčurji pa so se iztekli na tla, kjer bodo pohočeni in pozabljeni. Pohodila jih bo:

Pravica — svoboda.

Naš želodec je bil pokvarjen. Prsi so nas s svojo „visoko“ kulturo, krmili so nas s svojo „šprho“, da se nam je že želodec obračal. Zdaj pa nam je presedlo. Dovolj! Mi imamo svojo lastno hrano — svojo kulturo, ki ne smrdi po smodniku in krivično preliti krvi, kakor kultura gotovih ljudi. In še več take naše domače, prebavljive hrane nam bo dala:

Pravica — svoboda.

Našo ko so nam že zastrupljali. Na Konoškem so nam že tisoči zastrupljenih pomrli. Na ceh naši meji nam umirajo. Komaj se naš otrok v življenju vzbudi, že se ga hoče zastrupiti. Zdaj pa bo naša kri — naša, čista, ker jo bo izčistila:

Pravica — svoboda.

Kje na svetu pa je zdravnik, ki je znal vse te boleznih ozdraviti? Kje se je izučil?

Vsi ga poznate, vsak ga ima. Imenuje se glas vesti in Bog sam ga je naučil, da govori:

Pravica — svoboda vsem!

A za vsakega bolnika je treba takozvanega recepta, s katerim zdravnik predpiše zdravilo. Mi že imamo tak recept — naša majniška deklaracija — Ravnanje se vedno po tem receptu in zdravi bomo in svedeti bomo!